

I.
BÂRFA
Noțiune. Începuturi.
Diferențieri

1. Semnificații ale termenului „bârfă”

Conform Dicționarului explicativ al limbii române (DEX)¹, „a bârfi” are mai multe semnificații:

- a vorbi de rău, a ponegri, a defăima, a calomnia, a cleveti;
- a îndruga verzi și uscate.

„A ponegri”, „a defăima”, „a calomnia”, „a cleveti” au, în principiu, aceeași semnificație cu „a bârfi”, termenii fiind sinonimi (p. 848, p. 281, p. 135, p. 195).

Verbul tranzitiv „a îndruga” înseamnă, printre altele, și „a exprima prost ceva; a fi fără șir la vorbă, a vorbi fără rost, nimicuri”. „A îndruga verzi și uscate” semnifică „a înșira, a spune fleacuri, nimicuri, vrute și nevrute” (p. 545).

Din termenul *bârfă* s-a dezvoltat o familie întreagă de cuvinte: bârfeală, bârfire, bârfit, calomnie, calomniere, clevetire, cleveteală, clevetit, defăimare, denigrare, discreditare, ponegreală, ponegreire, șoaptă (pop.), hulă, hulire, năpăstuire, pâra².

¹ Academia Română, Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan”, Ed. Univers Enciclopedic Gold, București, 2012, p. 97.

² <https://www.google.ro/search?q=barfa&biw>.

2. Personificarea bârfei

Poetul Vergiliu, în *Eneida*³, a personificat Zvonul, Faima⁴ (în latină *fama*), condensând în aceasta Bârfeala, Colportarea, Calomnia. Este vorba de o pacoste, cea mai sprintenă; „tăria îi stă în iuțeală; cu cât merge, cu atât crește în putere. Mică de frică, la început, se înalță apoi în văzduh, calcă pe pământ și își ascunde capul în nori. Supărându-se pe zei, se spune că Pământul a născut-o ca soră mai mică a lui Ceus⁵ și a lui Encelad, sprintenă la picioare și cu aripi iuți. Arătare înfricoșătoare, uriașă, câte pene are pe trup, tot atâtea ochi pururi deschiși are dedesubt (negrăită minune!) și tot atâtea limbi și tot atâtea guri, ce sporovăiesc și tot atâtea urechi ciulite. Noaptea zboară între cer și pământ, văzând prin întuneric, fără să se lase furată de dulcele somn; ziua șade de strajă pe acoperișul caselor, ori pe turnurile înalte, de unde vâra spaima în orașele mari, tot atât de dârză în minciuni și bârfeli ca și atunci când vestește adevărul. Ea împrăștie acum voioasă prin noroade tot felul de vorbe, povestindu-le deopotrivă ceea ce se întâmplase ori ce născocise ea; că sosise din Troia Enea⁶, cu care preafrumoasa Didona⁷ nu se sfiise să se însoțească și că acum petreceau împreună în desfătări, cât e iarna de lungă, și că din pricina patimei rușinoase își uitaseră țările lor. Iată zvonurile pe care groaznica zeiță le răspândea din gură în gură ...”

³ Vergiliu, *Eneida*, Ed. Cronicar, București, 2003, p. 97-98. Poetul latin Vergiliu (Publius Vergilius Maro) a trăit între anii 70-19 î.H. *Eneida*, capodopera sa, este epopeea prin care sunt glorificate virtuțile eroice romane.

⁴ Cuvântul *faimă*, conform DEX, are și semnificația de „veste neașteptată, surprinzătoare, zvon” (p. 379).

⁵ Ceus era un titan. În mitologia greacă, titanii erau niște uriași, fiii lui Uranus și ai Geei (s-au ridicat împotriva lui Zeus, dar, fiind înfrânți, au fost aruncați în Tartar).

⁶ Enea a fost un însemnat erou legendar al troienilor, pornit spre Italia, în fruntea unui grup de supraviețuitori, după cucerirea cetății sale de către greci.

⁷ Didona era regina Cartaginei.

În considerarea pasajului reprodus anterior, și inspirat din acesta, a fost schițată „arhitectonica palatului unde se urzesc zvonurile despre fiecare dintre noi, am spune că vestibulul este ocupat de Colportare, sora mică și nedespărțită a Bârfelii. În salonul de recepție, găsim prezidând de obicei pe doamna mondenă, Bârfeala. Cabinetele laterale, mai mici și destul de întunecoase, sunt ocupate de Intrigă și Calomnie. Nu există societate fără această instituție, blamată de morala publică, dar cu o putere formidabilă, pusă în mișcare de forțe ca Invidia și folosind arma Perfidiei. Oricât de detestabilă - chiar infamă - ni s-ar părea această instituție privită pe afară, nu știm dacă se găsesc multe persoane care să nu fi intrat în palatele ei somptuoase – cel puțin în vestibulul palatului - și să nu se fi simțit chiar bine acolo...”⁸

În concepția aceluiași autor, colportarea reprezintă o mare calitate, pentru că „alungă plictiseala..., se naște din plictiseală și este dușman al plictiselii... Există întotdeauna amatori de *a primi* și amatori de *a transmite* „noutăți”. Totul se datorează celei mai înalte „calități a spiritului omenesc, *curiozitatea*” de a dobândi cunoștințe și de a le transmite mai departe.

Ce constatăm? După mii de ani, și astăzi, unul din subiectele predilecte ale bârfei sunt tot relațiile amoroase, „desfătărilor”, „petrecerile” între el și ea...

⁸ V. Pavelcu, *Elogiul prostiei*, Ed. Polirom, Iași, 1999, p. 315.

3. O teorie asupra începuturilor bârfei

O „teorie” asupra genezei graiului consideră că „la început a fost bârfa”. Ea a fost lansată de profesorul *Robin Dunbar*, care predă antropologia la *University College* din Londra. El susține că limba a apărut nu ca urmare a nevoii omului primitiv de a comunica în timpul vânătorii, cum se credea, ci în momentul în care femeile rămase la vatră au început să bârfească.

În timp ce vânătoarea a făcut din bărbat un individ vânjos și laconic, înclinația femeilor spre bârfă și scandal ar fi zămislit graiul.

Cercetările din ultimele decenii, susținute de profesorul *Dunbar*, au demonstrat că la primate nucleul societății e alcătuit din femele și nu există motive să credem că societățile primitive au fost diferite.

El mai crede că limba s-a dezvoltat ca produs secundar al puricării și despăducherii, activități sociale cu predilecție la primate. Între strivirea unui purice și a unei căpușe ar fi început femeile să vorbească și să bârfească, sau mai curând să vorbească pentru a bârfi.

Profesorul *Dunbar* și-a verificat teoria trăgând cu urechea pe culoar la discuțiile între studenți în pauzele dintre cursuri. El a constatat că bârfa ocupa 70% din conversațiile acestora⁹.

⁹ I. Cavaflu, *La început a fost bârfa*, în „Evenimentul zilei” din 3 decembrie 1992, p. 8.